

ERFGOED

GEEF HET
VERLEDEN
TOEKOMST

JAARGANG 39 - NUMMER 4 - DECEMBER 2018

MAGAZINE

HERBESTEMMING

De betovering van leegstand
De 3 G's voor een goede herbestemming
Stolpenbehoud
Week van het Lege Gebouw

Stolpenbehoud:

met een nieuw verhaal de boer op

tekst **NICO VAN DER WEL** foto's **KENNETH STAMP**

Noord-Holland is een stolpenland. Stolpen komen vanaf de Haarlemmermeer tot aan Texel voor, maar vooral in het noorden van de provincie. De Boerderijstichting Noord-Holland werkt aan behoud van de 5500 overgebleven stolpen. Zelfredzaam als de vaak zeer ondernemende stolpeigenaren zijn, kunnen ze zelf een heel eind komen met de ontwikkeling van 'hun' erfgoed. Tegelijkertijd trekken overheden zich terug. Hoe ziet de toekomst van de stolp eruit, als erfgoed én actuele woon- en werkplek? Wat moet de rol van overheden worden? De Noord-Hollandse boerderijstichting, 'Vrienden van de stolp', pakt het vraagstuk op.

Peter van Zutphen en Ineke de Morée.

Ik rijd door de Anna Paulownapolder naar Nieuw Bouwlust. Peter van Zutphen en Ineke de Morée kochten deze stolp, toen nog 'Bouwlust' geheten, in 1973. Hij was totaal verwaarloosd. Nu is Nieuw Bouwlust een prachtig voorbeeld van een restauratie, geïnspireerd op de oorspronkelijke erfopzet en (tevens) van een vitale woongemeenschap op het platteland. Sinds een half jaar is Peter de ambitieuze voorzitter van de Boerderijstichting Noord-Holland.

We drinken koffie in de voorkamer van de stolp; authentiek en duurzaam gerestaureerd met een prachtig weids uitzicht. Ineke, de partner van Peter: "We genieten, iedere ochtend weer kijken we bij het opstaan even naar buiten." Toch is het bezit van een stolp niet alleen genieten. "De onderhoudskosten zijn een serieus punt. Veel stolpeigenaren hebben gezocht naar neveninkomsten en soms ook echte verdienmodellen. Wij hebben jarenlang een grote kapschuur verhuurd met een mooi jaarlijks onderhoudspotje als resultaat. De schuur is na een storm in 2014 gesloopt, waarbij de dragende balkenstructuur (het 'vierkant') gedemonteerd is en hergebruikt in de nieuwbouw."

Stolpencommunity Vierkantdelers

De Boerderijstichting heeft zich aan een uitdagende maatschappelijke opgave gezet. Ineke is sinds kort een van de nu twintig ambassadeurs van de stolp, als onderdeel van een driejarig project 'Stolpencommunity

Vierkantdelers'. Ineke: "Ambassadeurs zijn stolpbewoners, jong en oud, met een verhaal: waarom wonen ze in een stolp, wat maakt het aantrekkelijk, wat zijn de uitdagingen die er liggen en hoe onderhoud je de boel. Het oorspronkelijke agrarische bedrijfsgebruik is nagenoeg voorbij. De ambassadeurs hebben nieuwe functies gerealiseerd zoals wooneenheden, natuurcampings, B&B's, kantoor aan huis, studio's, ateliers, het telen van groenten, fruit en het houden van dieren. Het is de bedoeling dat ambassadeurs met hun verhaal op pad gaan, vooral om nieuwe vrienden en donateurs te vinden, om geïnteresseerden te ontvangen en een nieuwe generatie bewoners te ondersteunen. Wij hebben met onze ervaring veel te

Nieuw Bouwlust [foto: Aad Holkamp].

<
**Camping Veerhof
van Cor en Ria
Spijker in Oost-
woud.**

Familie Duyvis in Bergen.

vertellen. De community is er om te leren van elkaar, om elkaar te inspireren.”

Behoud nieuwe stijl

De Boerderijstichting komt met een reeks van activiteiten, gericht op het delen van kennis, ervaring, het beïnvloeden van beleid en het ontwikkelen van een nieuwe strategie die aantoonbaar bijdraagt aan behoud, aldus Peter. “We nemen drie jaar om de community te ontwikkelen. Deelnemers kunnen elkaar op allerlei manieren ontmoeten, online en tijdens stolpencolleges, excursies, of op het jaarlijkse stolpoogstfeest. Elk jaar worden er vier nieuwsbrieven uitgegeven, en onlangs kwam het eerste nummer uit van het nieuwe magazine De Stolp. Alles passend binnen de strategie om de individuele opgave van de stolpeigenaar te verbinden met de maatschappelijke opgave: het behoud van 5500 stolpen.”

“We moeten de stolp opnieuw uitvinden, qua functie en daarmee qua architectuur.”

Icoon met toekomst

Is dat niet erg ambitieus? Doet de stolp als icoon van het Noord-Hollands landschap nog wel mee, nu overheidssteun zich concentreert op kerken en molens? “Het is zeker ambitieus. Maar ook de provincie en vele organisaties willen de rijkdom aan erfgoed en landschap in Noord-Holland behouden, inclusief de stolpen. Eigenaren zijn afzonderlijk, maar vooral ook samen optrekkend, onmisbaar om deze opgave te laten slagen. Eigenlijk moeten we de stolp opnieuw uitvinden, qua functie en daarmee qua architectuur.”

Sommige stolpen zijn zwaar aan het vervallen, soms zo erg dat ze niet meer gered kunnen worden. “Dan ben je helaas te laat,” zegt Peter. “In een eerder stadium, wanneer er nog geen sprake is van verloederings, is het moment van een voorgenomen overdracht kansrijk. Vanuit de community kan dan een klein team, soms met professionals erbij, de verkoper en de potentiële koper begeleiden om de overdracht en de ontwikkeling van nieuwe perspectiefvolle functies mogelijk te maken. Daarbij verbinden we de wensen van verkoper en koper aan een groter verhaal dat gaat over cultuurhistorie, landschap, verdienmodellen en de sociaaleconomische betekenis voor de streek.”

We moeten als stolp-liefhebbers onze weg vinden in een nieuw, groter verhaal

Het grote verhaal

Wat is er nieuw aan deze benadering? “De boerderij- en stichting, erfgoedorganisaties en het erfgoedbeleid hebben een traditie die gebaseerd is op behoud. Daarvoor waren subsidies beschikbaar. Er is echter meer nodig dan het fysieke werk van bouwen en renoveren. Het landelijk gebied verandert sterk door intensivering van de landbouw, de energietransitie en een veranderende relatie met de stad. In dat grote verhaal moeten we onze weg vinden. Voor overheden is het zaak om dit op gepaste wijze mogelijk te maken. Als boerderijstichting moeten we kritisch nadenken over deze nieuwe vragen en onze slagkracht versterken.”

Voor ik vertrek loop ik nog even met Peter het erf op. Hij gaat grasmaaien. Opvallend zijn de mooie zichtlijnen. “Dat is het mooie van de wekelijkse maaibeurt,” zegt Peter. “Dan zit je volledig middenin de cultuurhistorie en het landschap. Er is zoveel te zien. De grote lijnen en de verbinding met het Noord-Hollandse landschap zijn intact gebleven, evenals de kavelsloten. We hebben ook geen tuinafscheidingen. Dat staat zelfs in onze statuten van de woongemeenschap.”

Over de auteur:

NICO VAN DER WEL is tekstschrijver en bioloog.

Hij werkt mee aan de natuurboeken van uitgeverij NatuurMedia en is redacteur bij H2O magazine. Hij werkt als vrijwilliger bij de Boerderijstichting ‘Vrienden van de Stolp’.

Steven, Desley en Noor (verbouwen hun eigen stolp in Hoogwoud).

Boerderij Berkhout (van de familie Duyvis).

Meer weten over stolpen of over de community Vierkantdelers?
Kijk op www.boerderijstichting.nl